

ОТКУД ВЕХАБИЗАМ
НА БАЛКАНУЛЕГАТ **ЗЕЛЕНЕ**
ТРАНСВЕРЗАЛЕ

Пише Предраг КАРАЏИЋ, пуковник у пензији

Ислам као религија има легитимну тежњу да се, попут других религија, брани од туђих утицаја и шири. Стога исламизација, сама по себи, не би требало да буде проблем. Проблем настаје када се у име вере користи насиље, својствено радикалним исламистима које најчешће препознајемо као вехабије. Вехабије нису по дефиницији окренуте насиљу као методу борбе, већ само њихови најекстремнији припадници.

У не тако давној прошлости, Аустроугарска монархија била је брана која је заустављала продор ислама у Европу. Хришћанска Европа страховала је од Отоманске империје и у њој је препознала опасност за своју културу, религију, традицију и све друго што је чинило суштински различитом од исламског света. Упоредо с тим, Аустроугарска монархија следила је своје стратешко опредељење да се на територијама јужно од Дунава не дозволи стварање снажне државе која би била препрека на путу до Јадранског мора. Вођени том идејом,

стратези и дипломате Аустроугарске монархије били су промотери идеје „зелене трансверзале“ на Балкану, односно, пројектоване муслиманске територије која би обухватала простор Босне и Херцеговине, Рашке области, Косова и Метохије, дела Црне Горе, западне Македоније, северозападне Грчке и Албаније. Протагонисти те идеје нису имали баш никакве наклоности према исламског свету, али су тежње за уједињењем јужних Словена препознали као опасност за своје интересе, па су „зелену трансверзалу“ на том истом простору пројектовали као фактор нестабилности.

И након слома Аустроугарске монархије, то стратешко опредељење остало је актуелно, само су га преузеле неке друге силе из истоветних разлога. Резултат нам је добро познат – респектабилна држава која је постојала на територији јужно од Дунава је распарчана, процес исламизације Балкана је у успону, а на том простору је сада више малих држава које у глобалним оквирима нису ни осредње силе.

Очи јавног мњења виде искључиво верски индоктриниране извршиоце, екстремисте, терористе који су јавно експонирани и у великом броју случајева и судски процесуирани. Јавност, међутим, не препознаје инспираторе који делују из сенке вођени геополитичким интересима.

Бечко гнездо

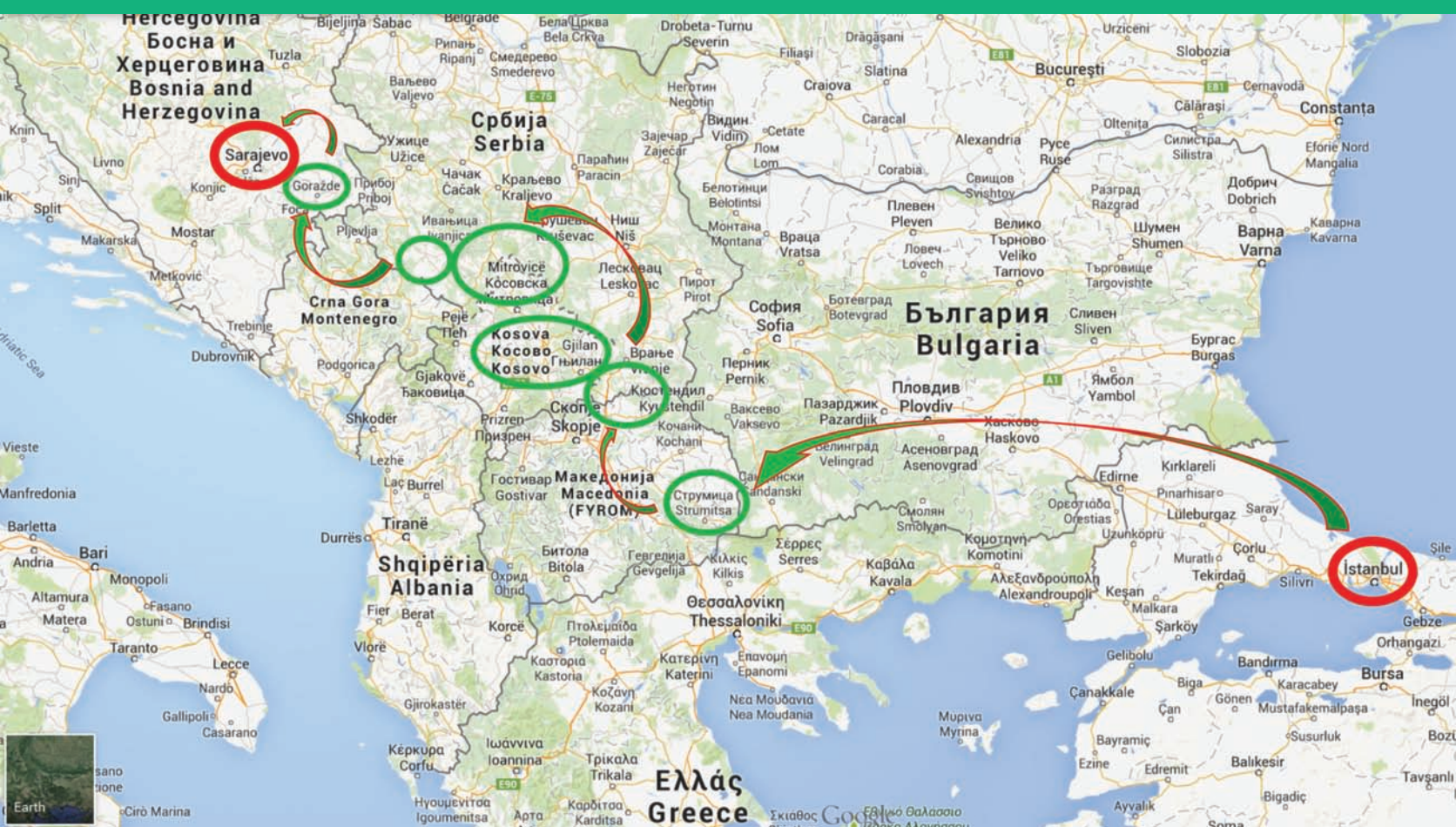
Игром случаја или не, у Бечу већ више година егзистирају вехабијски центри који су познати чак и широј јавности. Познаваоци проблема радикалног ислама тај град истичу као други најјачи регрутни центар радикалних исламиста у Европи, после Лондона. Иако аустријске безбедносне структуре истичу да су са њиховог становишта и на унутрашњем плану већа опасност чеченски екстремисти, не може се оспорити да је вехабијска заједница из тог града безбедносна претња не само за регион, већ и Европу.

Ти центри на први поглед су независни и неповезани, у неким тренуцима чак и међусобно посвађани, углавном када треба распоредити новац од донација богатих саудијских и катарских спонзора. Заједничко им је да сви финансирају и подржавају вехабије у Босни и Херцеговини и региону, али и да врбују и упућују добровољце са наших простора на кризна жаришта, најчешће у Сирију.

Оцем вехабизма у Аустрији сматра се Ирфан Бузар. По професији чистач возова, Бузар је на сумњив начин

знатан иметак стекао током рата у БиХ, док је био на челу бечке испоставе Исламског центра за помоћ народу БиХ. Рођени брат Ирфана Бузара, Аднан, оженио је ћерку чувеног терористе Абу Нидала. И Аднанове активности у Аустрији доводе се у везу са финансирањем вехабијских активности у БиХ. Пре неколико година, новчана средства којима су располагали Аднан и организације њему блиске, била су блокирана у швајцарским банкама на захтев тамошњег државног тужиоца, али су му касније враћена јер истрага није окончана до краја.

Званична „Исламска заједница Бошњака у Аустрији”, која се бар декларативно ограђује од вехабија, дуго времена је под прикривеним утицајем радикалних исламиста предвођених браћом Сенадом и Вехидом Подојак, а преко њих и Ирфана Бузара. Они су у исламским џематима у Бечу били познати по томе што су држали предавања и рецитовали песме у којима је величано одсецање глава српских бораца током рата у БиХ. Ирфан Бузар, чија је ћерка удата за Вехида Подојка, користи родбинску повезаност да и сам утиче на рад Исламске заједнице Бошњака у Аустрији.



Најјачи вехабијски центар је „Унија џемата селафијске даве“, који је под контролом Мухамеда Порче, имама џамије Техвид у Бечу, рођеног у Сарајеву. Процењује се да је тај центар, из кога се финансирају вехабије у БиХ, главно транзитно место на путу добровољаца из региона према Сирији. Порчу је у Бечу промовисао Ирфан Бузар када га је запослио у једном од својих верских објеката, које је саградио сумњиво стеченим новцем.

Организацију „Селафијско-вехабијски џемати“ предводи Неџад Балкан, пореклом из Тутина. Та организација, која је најслабије организована и за коју се сматра да има најмању финансијску подршку, уједно важи и за најекстремнију. Неџад Балкан постао је познат широј јавности након објављивања видео-клипова на интернету са изразито екстремистичким садржајима.

Неки од најекстремнијих припадника вехабијског покрета ухапшени су током највеће антитерористичке акције у аустријској историји у новембру 2014. године, међу којима су били Мирсад Омеровић и Адем Демировић. Обојица се сумњиче за директне везе са калифом тзв. Исламске државе, Абу Бакр ал Багдадијем, али и за врбовање две малолетнице из БиХ ради упућивања у Сирију. Осим тога, постојала су сазнања да су блиско сарађивали са екстремистом Нусретом Имамовићем кога су посећивали у босанском селу Горња Маоча, једним од вехабијских центара у БиХ. Демировић је накнадно пуштен из притвора и, према неким сазнањима, у међувремену се несметано појављивао и у Србији, док је Нусрет Имамовић сада у Сирији.

Блискоисточна школа

За већину радикалних исламиста пореклом са Балкана заједничка карактеристика је да су школовани у Саудијској Арабији, Катару и другим исламским земљама. То је случај и са Мухамедом Порчом, Мирсадом Омеровићем и Неџадом Балканом. Осим тога, сви тесно сарађују са испоставама хуманитарних, невладиних и других организација, које су експоненти обавештајних служби тих држава. Препознајући тај проблем, Аустрија је почетком 2015. године променила стогодишњи *Закон о исламу* и усвојила нови којим су забранили финансирање рада исламских организација из иностранства, онемогућавају рад имамима из иностранства, налажу смену имама који су правоснажно осуђивани или се залажу за вредности неспојиве са демократским тековинама и сл. Истовремено, тим законом створили су услове за школовање имама у Аустрији, са идејом да спрече „увоз“ вехабизма, који је у Саудијској Арабији владајућа религија, и са циљем да се проповеда ислам који неће угрожавати суживот хришћана и муслимана.

У сукобу између принципа и глобалних интереса моћних, губитник је унапред познат. Једино тако може се обја-



снити да демократска Европа, са институцијом високог представника у БиХ, толерише вехабијска насеља попут: Горње Маоче између Сребреника и Тузле, Доње Бочиње и Ошве код Маглаја, Горње Дубице код Калесије и још неколико њих у околини Травника и Зенице. У тим насељима закони БиХ не постоје и у њима је живот регулисан шеријатским правом.

Како објаснити да је својевремено високи представник у БиХ након напада Ал Каиде на САД изјавио да нападачи немају никакве везе са БиХ, а познато је да су најмање четворица посредно или непосредно имала везе са камповима за обуку у тој земљи? Колико је био „необавештен“, случајно или намерно, говори податак да ни један озбиљан терористички акт у Европи у последњих 15 година није прошао без учешћа лица која су на неки начин повезана са босанским вехабијским камповима.

У прилог тези о интересима и принципима говори и податак да је пре четири године, на захтев БиХ, са консолидоване листе УН, на којој су евидентирани терористичке организације и појединци, скинут екстремиста Сафет Дургути, кога су САД означиле као терористичку претњу још 2001. године. Дургути делује из једне од медреса у Травнику, а на тој листи и даље се налази неколико лица из БиХ, као и пет организација са више десетина испостава широм те земље. Неке песимистичке процене, јер потпуно тачних нема, говоре да у Босни има између четири и пет хиљада присталица вехабијског покрета.

Игре обавештајних служби

Босну и Херцеговину, као полазну тачку „зелене трансверзале“ и колевку вехабизма на Балкану карактерише и снажно инострано обавештајно присуство, где, свако из својих интереса, не угрожава оног другог. Западне обавештајне службе инсталиране су још током рата, а нарочито након Дејтонског споразума и по правилу су заинтересоване за унутрашња политичка збивања, изазивање и контролу кризе, а нарочито за слабљење Републике Српске, коју виде као сметњу унитаризацији БиХ. На истом простору и исто тако неометано, делују саудијска, иранска и турска обавештајна служба, које су заинтересоване за подршку

процесу исламизације. Оне делују добро познатим методама преко својих испостава у хуманитарним и тзв. невладиним организацијама, економским улагањима, школовањем верског кадра (нарочито у Саудијској Арабији) и сл.

Посебно је интересантно да на истом простору, без међусобних опструкција, делују иранска и саудијска обавештајна служба. Те две земље су поборници две непомирљиве струје у исламу (шиитски и сунитски правац), непријатељи су у дословном смислу те речи већ 13 векова, али су пронашле тачку заједничког интереса: Саудијска Арабија заинтересована је за продор вехабизма на Балкан и Европу, а Иран за стварање сигурних кампова за обуку где ће се обучавати борци и агенти „спавачи“ који ће деловати у западној Европи и по америчким амбасадама у случају рата са њима. У прилог томе говори податак да је приликом пре-



треса једног од радикалних исламистичких центара у БиХ пронађена верна макета америчке амбасде у Сарајеву.

Друго објашњење за иранско присуство у БиХ могло би да буде у томе што је Алија Изетбеговић, у периоду настајања његове „Исламске декларације“, остварио снажне везе са Ираном које су актуелне и данас. Из тога је касније (1992) уследила помоћ Ирана у организацији кампова за војну обуку, присуство официра Револуционарне гарде Ирана, а затим и донације у виду огромне количине оружја, нарочито у завршној фази рата. Како је у то време била на снази међународна забрана о извозу наоружања у БиХ, тешко је, осим заједничким интересом, објаснити како су САД, које су контролисале кризу у БиХ, дозволиле Ирану, са којим су у стању перманентног непријатељства, да крши међународни ембарго. У БиХ је током рата и после њега разграната широка мрежа иранских организација које су параван за обавештајну делатност: Центар за културу Исламске Републике Иран, Иранска новинска агенција (ИРНА), Друштво бошњачко-иранског пријатељства, Персијско-босански колеџ, удружења грађана „Фатах“ и „Кевсер“, хуманитарне организације „Обнова“, „Кевсер“, „Хасиб“, „Мост пријатељства“ и многе друге.

Немоћна Босна

Шта могу да учине безбедносне структуре у БиХ на решавању тих проблема? Истина је да ни кадровски (у смислу бројног стања), ни технички немају снагу да контролишу све екстремисте, испоставе страних обавештајних служби и мрежу њихових сарадника. Безбедносне службе БиХ су рестриктивно димензиониране под утицајем интереса страног фактора и са исто тако рестриктивним буџетом, без уважавања озбиљних безбедносних ризика који постоје на том простору. Осим тога, оптерећене су и идеолошким и кадровским наслеђем рата, о чему сведоче и недавни догађаји у Сребреници приликом посете председника Владе Републике Србије.

Инспиратори идеје „зелене трансверзале“ у то време нису могли да предвиде да ће вехабијски утицај у свету нарасти до те мере да ће вехабизам постати владајућа религија у финансијски моћној Саудијској Арабији. А ко је тек могао да наслути да ће перјаница глобалне демократије бити у снажном савезу са Саудијском Арабијом, земљом у којој су жене тек недавно добиле право гласа, где је шеријат једино извориште свих закона и у којој верска полиција и даље доминира над судовима? Тај савез сигурно не почива на заједничким идејама о глобалној демократији и универзалним људским правима и само је још један доказ да се у сукобу између глобалних интереса и принципа на којима почива међународно право победник зна унапред.

И на крају, истине ради, вехабизам на Балкан није дошао из Беча. Дошао је са почетком рата у БиХ, донели су га бројни муџахедини из исламског света који су своју верску мисију, уз велику помоћ тадашњих власти у БиХ, наставили и након окончања ратних сукоба. Последице оваквог стања у бившој централној републици СФРЈ трпи цео регион. Вехабиистичка идеја проширила се преко Рашке области и Косова и Метохије до југа централне Србије, одакле све већи број младих људи одлази на школовање у исламске земље, а враћа се са идејом да проповеда ислам који никада није био својствен овим просторима. Да ли је време да озбиљно проучимо домете новог аустријског Закона о исламу? ■